

ประโยค ๑-๒
ปัญหา-เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

-----

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ต่อไปนี้

“อักขระที่เหลือนอกจากสระ มี ก เป็นต้น มีนิคคหิตเป็นที่สุด ชื่อ.....
แปลว่า.....มี.....ตัว แบ่งเป็น.....พวก คือ.....” ฯ

ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

✎ “อักขระที่เหลือนอกจากสระ มี ก เป็นต้น มีนิคคหิตเป็นที่สุด ชื่อพยัญชนะ แปลว่า
ทำเพื่อความให้ปรากฏ มี ๓๓ ตัว แบ่งเป็น ๒ พวก คือ วรรณ ๑ อวรรณ ๑” ฯ

๒. ในสระสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ โหนต์ เป็นสนธิอะไร ฯ

✎ ในสระสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ ๗ อย่าง คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑ อาคม ๑ วิกาโร ๑
ปกติ ๑ ทีโฆ ๑ รสุส ๑ ฯ

✎ โหนต์ เป็นโลปะสระสนธิ ฯ

๓. ศัพท์เช่นไร เรียกว่าอพยยศัพท์ ฯ ได้แก่ศัพท์จำพวกไหนบ้าง ฯ เฉพาะอุปสัคใช้อย่างไร ฯ

✎ ศัพท์ที่จะแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ แปลงรูปไปต่าง ๆ เหมือนนามทั้ง ๓ ไม่ได้ คงรูปอยู่เป็น
อย่างเดียว ศัพท์เหล่านี้เรียกว่า อพยยศัพท์ ฯ

✎ (อพยยศัพท์นั้น) ได้แก่ศัพท์จำพวกอุปสัคบ้าง นิบาตบ้าง ปัจจัยบ้าง ฯ

✎ เฉพาะอุปสัค ใช้นำนำนามและกริยาให้วิเศษขึ้น เมื่อนำนำนามมีอาการคล้ายคุณศัพท์
เมื่อนำหน้ากริยามีอาการคล้ายกริยาวิเศษนะ ฯ

๔. อะไรจัดเป็นวาก ฯ มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

จงเขียนวิภัติหมวดอชัตตนิ เฉพาะฝ่ายปรัสสพทมาดู ฯ

✎ กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยวิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติ ดังนี้ จัดเป็นวาก ฯ

✎ (วากนั้น) มี ๕ อย่าง คือ กัตตุวาก ๑ กัมมวาก ๑ ภาววาก ๑ เหตุกัตตุวาก ๑
เหตุกัมมวาก ๑ ฯ

✎ ได้เขียนวิภัติหมวดอชัตตนิ เฉพาะฝ่ายปรัสสพท มาดังนี้

อชุตตนิ (ปรัสสพท)

	เอก.	พหู.
ป.	อี	อุ

ม.	โอ	ตถ
อุ.	อี	มหา

๕. ศัพท์เช่นไรชื่อว่าอิกรณสาธนะ ฯ และอิกรณสาธนะนั้นท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร ฯ
กิริยาภิกค์ คือ หนูโจ, ปหาย แปลว่าอย่างไร ฯ สำเร็จรูปมาจากอะไร ฯ

- ✎ ผู้ทำฯ ในที่ใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของที่นั้น เป็นต้นว่า **จानิ** ที่ตั้ง, ที่ยืน ชื่อว่าอิกรณสาธนะ ฯ
- ✎ อิกรณสาธนะนั้นท่านบัญญัติให้แปลอย่างนี้ คือ
ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า “เป็นที่...”,
ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า “เป็นที่อันเขา...” ฯ
- ✎ **หนูโจ** แปลว่า ว่างแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **หส** ชาติ ในความหัวเราะ, **ต** ปัจจัย ชาติมี **ส** เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง **ต** เป็น **ฏจ** แล้วลบที่สุดชาติ ฯ
- ✎ **ปหาย** แปลว่า ละแล้ว ฯ สำเร็จรูปมาจาก **ป** บทหน้า, **หา** ชาติ ในความละ, **ตวา** ปัจจัย อุปสัคอยู่หน้า แปลง **ตวา** เป็น **ย** ฯ

๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่าวันทวสมาส ฯ และวันทวสมาสนั้น มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
สมณพราหมณา, ปตตจิวิริ จัดเป็นอย่างไรหน ฯ

- ✎ สมาสที่มีนามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่าวันทวสมาส ฯ
- ✎ วันทวสมาสนั้น มี ๒ อย่าง คือ สมหาระ ๑ อสมหาระ ๑ ฯ
- ✎ **สมณพราหมณา** จัดเป็นอสมหาระ ฯ
- ✎ **ปตตจิวิริ** จัดเป็นสมหาระ ฯ

๗. ในสมุหัตถิตี มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
ชนตา, สติมา, จตุตถิ โลงปัจจัยอะไร ฯ ในตัทธิตีไหน ฯ

- ✎ ในสมุหัตถิตี มีปัจจัย ๓ ตัว คือ **กณ ณ ตา** ฯ
- ✎ **ชนตา** โลง **ตา** ปัจจัย, ในสมุหัตถิตี ฯ
- ✎ **สติมา** โลง **มนตุ** ปัจจัย, ในตัทธิตีไหน ฯ
- ✎ **จตุตถิ** โลง **ถ** ปัจจัย, ในปุรณตัทธิตี ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
ปัญหา-เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๐

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ต่อไปนี้

ก. สระที่เป็น.....ชื่อลหุ มีเสียงเบา ๙

ข. อักษร ๘ ตัวนี้ คือ.....เกิดในคอ เรียกว่า กณฺฐชา ๙

ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

✕ ก. สระที่เป็นรัสสะล้วน ไม่มีพยัญชนะสังโยคและนิคหิตอยู่เบื้องหลัง ชื่อลหุ มีเสียงเบา ๙

✕ ข. อักษร ๘ ตัว คือ อ อา, ก ข ค ฃ ง, ห เกิดในคอ เรียกว่า กณฺฐชา ๙

๒. ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกิริยوپกรณ์เท่าไร ๙ อะไรบ้าง ๙ อิธูปโมทติ เป็นสนธิอะไร ๙

✕ ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกิริยوپกรณ์ ๕ คือ โลโป ๑ อาเทโส ๑ อาคโม ๑ ปกติ ๑ สญฺโฆโค ๑ ๙

✕ อิธูปโมทติ เป็นสญฺโฆโคพยัญชนะสนธิ ๙

๓. จงแจก ขตฺติย (กษัตริย์) ด้วย อ การันต์ในปุงลิงค์ ซึ่งมีวิธีแจกอย่าง ปุริส (บุรุษ) มาดู ๙

✕ ได้แจก ขตฺติย (กษัตริย์) ด้วย อ การันต์ในปุงลิงค์ ซึ่งมีวิธีแจกอย่าง ปุริส (บุรุษ) มาดังนี้

	เอก.	พหู.
ป.	ขตฺติโย	ขตฺติยา
ทุ.	ขตฺติยํ	ขตฺติเย
ต.	ขตฺติเยน	ขตฺติเยหิ ขตฺติเยภิ
จ.	ขตฺติยสุส ขตฺติยาย	ขตฺติยานํ
	ขตฺติยตุถํ	
ปญ.	ขตฺติยสุมา ขตฺติยมุหา	ขตฺติเยหิ ขตฺติเยภิ
	ขตฺติยา	
ฉ.	ขตฺติยสุส	ขตฺติยานํ
ส.	ขตฺติยสุมี ขตฺติยมุหิ	ขตฺติเยสุ
	ขตฺติเย	
อา.	ขตฺติย	ขตฺติยา

๔. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ต่อไปนี้

“กิริยาศัพท์ใด กล่าว..... กิริยาศัพท์นั้น ชื่อว่าเหตุกัมมวาทก,
มีอุทาหรณ์ว่า..... ๑

ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

- ✕ ก. “กิริยาศัพท์ใด กล่าวสิ่งที่เขาใช้ให้บุคคลอื่นทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของสิ่งนั้น กิริยาศัพท์
นั้น ชื่อว่าเหตุกัมมวาทก มีอุทาหรณ์ว่า สามิเกน สุเทณ โอทโน ปาจาปิยเต” ๑

๕. ต ปัจจัย ในกิริยาภิตก เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี ฐ และ ฏ เป็นที่สุด แปลง ต เป็นอะไร
ได้บ้าง ๑ จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ ๑

รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะอะไร

ก. อวสนติ เอตุถาติ อวาโส ๑

ข. สรรณ สติ ๑

- ✕ ต ปัจจัย ในกิริยาภิตก เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี ฐ และ ฏ เป็นที่สุด แปลง ต เป็น ทุธ
ตัวอย่างเช่น

พุทฺโธ แปลว่า รู้แล้ว ๑ สำเร็จรูปมาจาก พุทฺ ธาตุ ในความรู้, ต ปัจจัย, ธาตุมี ฐ เป็น
ที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น ทุธ แล้วลบที่สุดธาตุ สำเร็จรูปเป็น พุทฺโธ,

ลทฺโธ แปลว่า อัน...ได้แล้ว ๑ สำเร็จรูปมาจาก ลฏ ธาตุ ในความได้, ต ปัจจัย, ธาตุมี
ฏ เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น ทุธ แล้วลบที่สุดธาตุ สำเร็จรูปเป็น ลทฺโธ ๑

รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะ ดังต่อไปนี้

- ✕ ก. อวสนติ เอตุถาติ อวาโส เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ๑

- ✕ ข. สรรณ สติ เป็นภาวรูป ภาวสาธนะ ๑

๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

ก. อนฺโธ จ วธิโร จ อนฺธวธิโร ๑

ข. จตฺสโส ทิสา จตฺตทิสํ ๑

ค. พนฺธนา มุตฺโต พนฺธนมุตฺโต ๑

ฌ. ภตฺตสฺส ปจฺฉา ปจฺฉาภตฺตํ ๑

ง. สนฺตํ จิตฺตํ ยสฺส โส สนฺตจิตฺโต (ภิกขุ) ๑

ได้บอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

- ✕ ก. อนฺโธ จ วธิโร จ อนฺธวธิโร เป็นวิเศษโนภยบท กัมมธารยสมาส ๑

- ✕ ข. จตฺสโส ทิสา จตฺตทิสํ เป็นสมาหาร ทิคุสมาส ๑

- ๔ ค. พนฺธนา มุตฺโต พนฺธนมุตฺโต เป็นปัญจมีตปฺปริสสมาส ฯ
- ๕ จ. ภตฺตสฺส ปจฺจา ปจฺจาภตฺตํ เป็นนิปาตปฺพกะ อพยยิภาวสมาส ฯ
- ๖ ง. พนฺธนา มุตฺโต สนฺตจิตฺโต (ภิกฺขุ) เป็นฉฺฉฐีพหุพพิหีสมาส ฯ

๗. ในปฐมตฺถิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

สตฺตโม, ราชคฺคิโก, มุฑฺดา ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตฺถิตไหน ฯ

- ๘ ในปฐมตฺถิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ดยิ ถ จ ม อี ฯ
- ๙ สตฺตโม ลง ม ปัจจัย, ในปฐมตฺถิต ฯ
- ๑๐ ราชคฺคิโก ลง ฌิก ปัจจัย, ในตรตยาตฺถิต ฯ
- ๑๑ มุฑฺดา ลง ตา ปัจจัย, ในภาวตฺถิต ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ทศวรรษที่ ๕

พ.ศ. ๒๕๕๑ – ๒๕๖๐

ประโยค ๑-๒
ปัญหา-เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๕๑

-----

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้
พยัญชนะที่.....ในวรรคทั้ง ๕ คือ.....และ ส ๑๑ ตัวนี้ เป็นอโฆสะ,
พยัญชนะที่.....ในวรรคทั้ง ๕ คือ.....และ..... ๒๑ ตัวนี้ เป็นโฆสะ ฯ

ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

- ✎ พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ข, จ ฉ, ฎ ฐ, ต ถ, ป ผ และ ส ๑๑ ตัวนี้ เป็นอโฆสะ,
- ✎ พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ฆ ง, ช ฌ ญ, ท ฒ ณ, ฑ ฒ น, พ ภ ม และ ย ร ล ว ห ฬ ๒๑ ตัวนี้ เป็นโฆสะ ฯ

๒. ในสระสนธิ วิกาโร มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ พุทธธานสาสน์ เป็นสนธิอะไร ฯ

- ✎ ในสระสนธิ วิกาโร มี ๒ คือ วิการในเบื้องต้น ๑ วิการในเบื้องปลาย ๑ ฯ
- ✎ พุทธธานสาสน์ เป็นโลปนิกคหิตสนธิ ฯ

๓. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา ฯ แบ่งเป็นเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ
จงแจก จตุ ศัพท์ (สังขยา) เฉพาะอิตถิลิงค์ ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู ฯ

- ✎ ศัพท์ที่เป็นเครื่องหมายนับนามนาม ชื่อว่าสังขยา ฯ
- ✎ (สังขยานั้น) แบ่งเป็น ๒ คือ ปกติสังขยา ๑ ปุรณสังขยา ๑ ฯ
- ✎ ได้แจก จตุ ศัพท์ (สังขยา) เฉพาะอิตถิลิงค์ ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดังนี้

	พหุ.
ป.	จตสุโส
ทุ.	จตสุโส
ต.	จตุหิ
จ.	จตสุสนฺหํ
ปญ.	จตุหิ
ฉ.	จตสุสนฺหํ
ส.	จตุสุ

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. วิภัติภูมิภาติปัตติ บอกกาลอะไร ๆ แปลว่าอย่างไร ๆ

ข. เหตุกัมมจาก ลงปัจจัยอะไรบ้าง ๆ

ได้ตอบคำถาม ดังต่อไปนี้

ก. วิภัติภูมิภาติปัตติ บอกอนาคตกาลแห่งอดีต ๆ แปลว่า “จัก...แล้ว” ถ้ามี อยู่หน้า แปลว่า “จักได้...แล้ว” ๆ

ข. เหตุกัมมจาก ลงปัจจัย ๑๐ ตัว คือ อ เอ ย ฌ ฌา นา ฌหา โอ ฌ ฌย ใน กัตตวากนัด้วย ลงเหตุปัจจัย คือ ฌาเป ด้วย ลง ย ปัจจัยกับทั้ง อิ อาคมหน้า ย ด้วย ๆ

๕. ในกิริยาภิกตฺ แบ่งกาลที่เป็นประธานได้เท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ

รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะอะไร

ก. ฌมฺ ฌรติ สีเลนาติ ฌมฺจาริ ๆ

ข. กโรติ เตนนาติ กรณํ ๆ

ก. ในกิริยาภิกตฺแบ่งกาลที่เป็นประธานได้ ๒ คือ ปัจจุบันกาล ๑ อดีตกาล ๑ ๆ

รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะดังต่อไปนี้

ก. ฌมฺ ฌรติ สีเลนาติ ฌมฺจาริ เป็นกัตตรูป กัตตสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสึละ ๆ

ข. กโรติ เตนนาติ กรณํ เป็นกัตตรูป กรณสาธนะ ๆ

๖. อะไรชื่อว่ากัมมธรรยสมาส ๆ และกัมมธรรยสมาสนั้น มีเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ

พุทฺธรตนํ, ปญญาปาสาโท จัดเป็นอย่างไร

ก. นามศัพท์สองบท มีวิภัติและวจนะเป็นอย่างเดียวกัน บทหนึ่งเป็นประธานคือเป็นนามนาม บทหนึ่งเป็นวิเสสนะคือเป็นคุณนาม หรือเป็นคุณนามทั้งสองบท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่ากัมมธรรยสมาส ๆ

ข. กัมมธรรยสมาสนั้น มี ๖ อย่าง คือ วิเสสนูปพบท ๑ วิเสสนุตตรบท ๑ วิเสสนโณยบท ๑ วิเสสนโนปมบท ๑ สัมภาวนูปพบท ๑ อวธารณูปพบท ๑ ๆ

ก. พุทฺธรตนํ จัดเป็นอวธารณูปพบท ๆ

ข. ปญญาปาสาโท จัดเป็นวิเสสนโนปมบท-อุปमानุตตรบท มีอุปมาอยู่หลัง ๆ

๗. อะไรเรียกว่าตัทธิต ๆ โดยสังเขปแบ่งเป็นเท่าไร ๆ อะไรบ้าง ๆ

สุเมธโส, ทูริธา ลงปัจจัยอะไร ๆ ในตัทธิตไหน ๆ

- ๕ ปัจจัยหมู่หนึ่งเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่เนื้อความย่อ สำหรับใช้แทนศัพท์ ย่อคำพูดลงให้สั้น
เรียกง่าย ๆ เหมือนคำว่า **สุยามเ ชาท** เกิดในสยาม ลงปัจจัยแทน **ชาต** เอาไว้แต่ **สุยาม**
เป็น **สุยามิโก** เรียกว่าตัทธิต ฯ
- ๕ (ตัทธิตนั้น) โดยสังเขปแบ่งเป็น ๓ คือ สามัญญตัทธิต ๑ ภาวตัทธิต ๑ อพยยตัทธิต ๑ ฯ
- ๕ **สุเมธโส**   ลง **ส** ปัจจัย, ในดทสสัตถิตตัทธิต ฯ
- ๕ **ทุริธา**   ลง **ธา** ปัจจัย, ในวิภาคตัทธิต ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
ปัญหา-เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑

-----

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

“อักขระที่ใช้ในบาลีภาษานั้น มี.....ตัว คือ..... ๘ ตัวนี้ ชื่อ.....,
..... ๓๓ ตัวนี้ ชื่อ.....” ។

ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

✎ “อักขระที่ใช้ในบาลีภาษานั้น มี ๔๑ ตัว อ อา อิ อี อุ ฌ เอ โอ ๘ ตัวนี้ ชื่อสระ, ก ข ค ฌ
ง, จ ฉ ช ฌ ญ, ฎ ฏ ท ฒ ณ, ต ถ ท ธ น, ป ผ พ ภ ม, ย ร ล ว ส ห ฬ อ ๓๓ ตัวนี้
ชื่อพยัญชนะ” ។

๒. สนธิกิริยาปกรณ์ คืออะไร ។ มีเท่าไร ។ อะไรบ้าง ។

✎ สนธิกิริยาปกรณ์ คือ วิธีเป็นอุปการะแก่การทำสนธิ ។

✎ (สนธิกิริยาปกรณ์) มี ๘ อย่าง คือ

โลโป	ลบ ๑
อาเทโส	แปลง ๑
อาคโม	ลงอักษรตัวใหม่ ๑
วิกาโร	ทำให้ผิดจากของเดิม ๑
ปกติ	ปรกติ ๑
ทีโฆ	ทำให้ยาว ๑
รสส์	ทำให้สั้น ๑
สญโยโค	ซ้อนตัวอักษร ๑ ។

๓. สัพพนาม คืออะไร ។ แบ่งเป็นเท่าไร ។ อะไรบ้าง ។

✎ สัพพนาม คือ ชื่อสำหรับใช้แทนนามนามที่ออกชื่อมาแล้ว เพื่อจะไม่ให้ซ้ำ ๆ ซาก ๆ ซึ่งไม่
เพราะเหตุ ។

✎ (สัพพนามนั้น) แบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ ปุริสสัพพนาม ๑ วิเสสนสัพพนาม ๑ ។

๔. อะไรจัดเป็นวาก ។ แบ่งเป็นเท่าไร ។ อะไรบ้าง ។

✎ กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยวิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติ ดังนี้ จัดเป็นวาก ។

✎ (วากนั้น) แบ่งเป็น ๕ อย่าง คือ กัตตุวาก ๑ กัมมวาก ๑ ภาววาก ๑ เหตุกัตตุวาก ๑
เหตุกัมมวาก ๑ ។

๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่ากัมมธารยสมาส ฯ

และกัมมธารยสมาสนั้น ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร ฯ

- ✎ นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัติและวจนะเป็นอย่างเดียวกัน บทหนึ่งเป็นประธานคือเป็นนามนาม บทหนึ่งเป็นวิเศษณะคือเป็นคุณนาม หรือเป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อกัมมธารยสมาส ฯ
- ✎ กัมมธารยสมาสนั้น ท่านบัญญัติให้แปลอย่างนี้ คือ
  - วิเศษนบุพพบท และวิเศษนุตตรบท แปลออกสำเนียงวิเศษณะว่า ผู้, อัน, ตัว เป็นต้น ตามลักษณะของนามนาม
  - วิเศษโนภยบท แปลว่า ทั้ง...ทั้ง...
  - วิเศษโนปมบท แปลว่า เพียงดัง
  - สัมภาวนบุพพบท แปลว่า ...ว่า...
  - อวธารณบุพพบท แปลว่า ...คือ... ฯ

๖. อะไรชื่อว่าสมาส ฯ และสมาสนั้น ว่าโดยชื่อ มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

- ✎ นามศัพท์ตั้งแต่ ๒ บทขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่าสมาส ฯ
- ✎ สมาสนั้นว่าโดยชื่อ มี ๖ อย่าง คือ กมฺมธารโย ๑ ทิคุ ๑ ตปฺปฺริโส ๑ ทวนฺทโว ๑ อพฺยयीภาโว ๑ พหฺพพิหิ ๑ ฯ

๗. ในวิภาคัตถิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ

- ✎ ในวิภาคัตถิต มีปัจจัย ๒ ตัว คือ ธา โส ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.